

STUDIILE CULTURALE AMERICANE – RECONFIGURAREA EPISTEMICĂ A DOMENIULUI IN CONTEXTUL POSTMODERNISMULUI

Irina DUBSKÝ

“Spiru Haret” University, București

Lucrarea de față are ca obiectiv identificarea liniilor de forță care au direcționat apariția și transformarea Studiilor Culturale Americane, în dubla accepțiune de disciplină universitară și domeniu de explorare intelectuală. Trecerea de la modelul consensului – cristalizat pe baza acceptării unei viziuni mitice și a unor structuri identitare unificatoare – la o configurație percepută ca un spațiu al confruntării contrastelor și al tendințelor de subminare a Marilor Narațiuni s-a realizat sub semnul postmodernismului, înțeles atât ca fenomen cultural cât și ca practică estetică. America, văzută atât ca realitate geografică și socio-politică precum și ca un construct cultural, reprezintă obiectul angajării epistemice a Studiilor Culturale Americane. Astfel, a trebuit să treacă printr-o transformare similară în ceea ce privește practicile hermeneutice și mecanismele de semnificare. Aura de excepționalism și perenitate, ancorate într-o viziune mitică și simbolică, s-a dizolvat sub acțiunea efervescentei culturale și sociale a „explozivilor ani șaiszeci” contopindu-se în fluiditatea și inclusivitatea postmodernismului care domina peisajul intelectual. Discursul Studiilor Americane, articulat printr-o dinamică de re poziționare și renegociere semantică, reflectă continua răsturnare a ierarhiilor și dislocare a centrului de către margine operate de postmodernism.

Cuvinte-cheie: *postmodernism; Studii Culturale Americane; consens; absența consensului; reconfigurare; transformare.*

The current paper aims to establish the force lines that marked the emergence and transformation of the American Cultural Studies as an academic discipline and a domain of intellectual enquiry. The transition from the consensus model – crystallized around the adherence to myth and overarching identity structures – to a configuration perceived as the site of dissensus and subversion of the Grand Narratives was effected under the influence of postmodernism in its double role as an aesthetic practice and a cultural phenomenon. America, in its dual acceptance as a geographical and socio-political reality – on the one hand – and as a cultural space and constructed reality – on the other hand – represents the object of epistemic engagement of the American Cultural Studies. Therefore, it had to undergo a similar transformation as concerns the accompanying signifying and hermeneutic practices. The aura of permanence and exceptionalism grounded in a mythical and symbolic vision collapsed, being shattered by the cultural and social effervescence of the “explosive sixties” and dissolved into the fluidity and inclusivity of postmodernism which permeated the intellectual landscape. The American Studies discourse, articulated through a permanent repositioning and semantic renegotiation, reflects the continuous reversal of hierarchies and displacement of the center by the periphery operated by postmodernism.

Keywords: *postmodernism; American Studies; consensus; dissensus; transformation; the explosive sixties; reconfiguration.*

Domeniul Studiilor Culturale Americane – un spațiu al explorării intelectuale – stă sub semnul unui fenomen a cărui existență a fost reliefată de

eseista Linda Kerber, fiind denumit de autoare „transformarea domeniului studiilor americane.” Termenul de „transformare” are o semnificație fundamentală în acest context, întrucât generează întrebări cu privire la configurația acestui domeniu anterioară transformării, la factorii care au declanșat această metamorfoză și la efectele acestei schimbări.

Momentul de turnură al evoluției Studiilor Americane este plasat în anii șaizeci ai secolului trecut, această perioadă fiind o decadă efervescentă, marcată de răsturnări dramatice și „războaie culturale intense”, așa cum observă Douglas Kellner.

Elementul catalizator al acestei transformări a fost postmodernismul, considerat în dubla sa accepțiune de practică estetică și de atmosferă a unei epoci culturale. Peisajul Studiilor Americane de dinainte de anii șaizeci stătuse sub semnul modelului consensului, care își are originea în anii patruzeci și s-a dezvoltat pe toată durata Războiului Rece. Acest model a fost creat de teoreticienii care au propus abordarea metodologică „Mit și Simbol” în Studiile Culturale Americane, ei fiind cei care, așa cum apreciază Sacvan Bercovitch, „descopereau domeniul Studiilor Americane” (358).

Direcțiile de cercetare ale abordării „Mit și Simbol” au avut ca numitor comun loialitatea față de mitul american. O națiune întreagă – unită prin liantul mitului – a creat o Americă monolitică. Orizontul școlii „Mit și Simbol” a fost luminat de o adevărată constelație de lucrări remarcabile: *Virgin Land* de Henry Nash Smith (1950), *American Adam* de R.W.B. Lewis (1955), *Andrew Jackson: Symbol for an Age* de John William Ward (1955), *The Machine in the Garden* de Leo Marx (1964). Cercetătorul canadian Sacvan Bercovitch apreciază metoda lor drept o încercare de a face din studierea miturilor și simbolurilor „un mod de critică cognitivă.” Mai mult, Bercovitch demască statutul ficțional al miturilor, care, întocmai precum ideologia, sunt „esențialmente suspecte” pentru că reprezintă „vehiculele unor direcții de gândire și comportament impuse cultural” (307).

Paradigma consensului este alimentată de mit și susținută tot prin mit. Modelul consensului american rezzonează cu ideea lui Frank Kermode care identifică miturile drept niște „agenți ai stabilității” (39). Excepționalismul american, fixat undeva în caracterul său atemporal, ilustrează capacitatea de a conferi stabilitatea pe care o posedă miturile.

Dar explozia culturală a anilor șaizeci a zdruncinat această proiecție a unei Americi situate în *illo tempore*. Profesorul Lipsitz face pertinenta observație conform căreia „secolul american” proclamat de Henry Luce a devenit, de fapt, „jumătatea de secol american” (22). Astfel, experiența americană este deposedată de unicitatea sa exemplară, iar lipsa consensului începe să-și facă simțită prezența, mutându-se treptat în prim plan. Bercovitch identifică un aspect pozitiv al acestei înlocuiri a modelului consensului prin opusul său – anume, dizolvarea „parohialismului american” care antrenează, printre altele, „înlocuirea tautologiilor excepționalismului prin categorii tranziționale de analiză, atât estetice cât și culturale” (149).

În consecință, o abordare culturală practică după anii șaizeci presupune fluiditate și flexibilitate atât în instrumentele sale critice cât și în problemele cărora li se adresează. Categoriile precum clasa socială, genul, rasa, practicile de consum și multe altele începeau să-și facă apariția pe agenda Studiilor Culturale Americane.

Ca oricare alt proiect intelectual, „știința” Americii dispune de o metodă de analiză și de un set de ipoteze menite să organizeze cunoștințele realității care urmează să fie studiată „în cadrul unui sistem general de gândire a cărui rețea, în pozitivitatea sa, face posibilă o întrepătrundere a opiniilor simultane și aparent contradictorii” (Foucault, 1996: 83).

În sens literal, epistemologia este știința metodei cunoașterii. În contextul teoriilor structuraliste și post-structuraliste, conceptul de *epistemă* a dobândit semnificații mai nuanțate, printre acestea numărându-se și interpretarea propusă de Foucault: „Ceea ce se înțelege, în fapt, prin *epistemă* este ansamblul relațiilor care pot să unească, într-o epocă dată, practicile discursive care dau naștere unor figuri epistemologice, unor științe și, eventual, unor sisteme formalizate (...); ea reprezintă ansamblul relațiilor ce pot fi descoperite, pentru o epocă dată, între științe atunci când acestea sunt analizate la nivelul regularităților discursive” (1999:235). *Epistemă*, în sens foucauldian, se referă, deci, la un sistem de gândire caracteristic unui anumit cadru temporal care determină contextul în care „au putut să apară ideile, să se constituie științele, să se reflecte în filosofii experiențele, să se formeze raționalitățile, pentru ca, probabil, nu peste mult timp, să se desfacă și să dispară” (1996:73).

Această accepțiune a termenului se poate activa cu referire la Studiile Culturale Americane în contextul postmodernismului, un domeniu care se bazează într-o mare măsură pe interdisciplinaritate. Acest aspect poate fi coroborat cu faptul că termenul *epistemă* a dobândit o frecvență considerabilă în anii șaiszeci și șaptezeci. Tot în aceeași perioadă s-a conturat și domeniul Studiilor Culturale. Începutul oficial al acestei discipline a coincis cu fondarea de către Richard Hoggart a Centrului pentru Studii Culturale Contemporane de la Birmingham în anul 1964. Reafirmându-și dreptul la diferență și alteritate, domeniul Studiilor Culturale Americane a fost inițial constituit după modelul de la Birmingham, dar s-a distanțat ulterior de acesta. În *The Columbia Dictionary of Modern Literary and Cultural Criticism* apărut la New York în 1995 se menționează că „(...) în America, Studiile Culturale acoperă o zonă de cercetare mai vastă și mai vag conturată. Se suprapune aproape perfect cu inițiativele multiculturalismului, iar specialiștii din domeniu sunt adeseori preocupați de chestiuni de gen, rasă, clasă și preferințe sexuale”.

Americiștii își concentrează atenția asupra unei game largi de subiecte și recurg la un spectru vast de metode critice și tehnici de analiză care pot fi circumscrise practicilor Studiilor Culturale. Anii șaiszeci și șaptezeci sunt două decade pe parcursul cărora cultura s-a dezvoltat exclusiv sub semnul operatorului „post-”, care s-a impus, de asemenea, și în spațiul academic. Astfel, în încheierea influentului său eseu intitulat *A New Context for A New American Studies?* (*Un nou context pentru Studiile Americane?*), Robert F. Berkhofer, Jr. lansează o întrebare deschisă ce pare să se ridice din obsesiva preocupare față de nenumăratele ocurențe ale operatorului „post-” (care activează simultan două sensuri contrare – acela de ruptură și continuitate deopotrivă – o tensiune care dă o dimensiune și mai provocatoare fenomenului în cauză): „Oare a ajuns domeniul Studiilor Americane în propria sa fază postmodernistă datorită recursului său la teoriile și practicile post-structuraliste, post-marxiste, post-feministe și chiar post-istoriste? (...) Oare trebuie să postulăm ruptura sau continuitatea?” (607).

George Lipsitz afirmă că teoria ideală pentru Studiile Americane este una care „refuză să devină o metodă inflexibilă, ci se ancorează în studiul practicilor culturale concrete și extinde definiția culturii la cele mai vaste contexte de producție și receptare culturală” (49).

Putem concluziona că sfera culturală postmodernă este un spațiu al lipsei de consens, oferind o alternativă viabilă la inerție și moarte. David Herman apreciază că absența consensului are o valoare considerabilă în arbitrarea opiniilor concurente, întrucât postmodernismul suspendă separarea referentului de referință. Astfel, postmodernismul conferă cuvintelor și reprezentării un grad ridicat de „densitate materială, o plămadă utopică” (77).

O fațetă a acestei ireferențialități a imaginilor, relevantă pentru domeniul Studiilor Culturale Americane se poate discerne în mecanismele reprezentării femeilor, a minorităților rasiale și a altor grupuri care sunt victime ale discriminării. Ubicuitatea imaginii, definitorie pentru epoca postmodernă, este o preocupare centrală a acestui domeniu. Simon During denunță interesele politice care se află la baza încercărilor de omogenizare realizate prin reprezentări reduționiste de genul „majoritatea tăcută”. Construcția unor asemenea imagini lipsite de referent este un exemplu de „intensificare a realității care se transformă într-o irealitate sufocantă”, așa cum observă Angela McRobbie (19).

Simon During evidențiază, totodată, modul în care în America domeniul de cercetare al Studiilor Culturale demască eforturile întreprinse de piețele culturale în sensul anulării diferențelor culturale și al multiplicității în încercarea de a omogeniza diversitatea. Într-o eră postmodernă care celebrează diversitatea, strategiile de marketing bazate pe măsurători și statistici (utilizate și de sociologi, deopotrivă) par uluitor de neadecvate. În opinia lui Simon During, în ceea ce privește studiile culturale, „cunoașterea bazată pe tehnici statistice aparține proceselor care ‘normalizează’ societatea, situându-se în opoziție cu respectul pentru subiectul periferic exprimat de studiile culturale” (328).

O alteritate marginală, o alteritate amenințătoare, se află în pericolul de a fi devorată de „un sistem de masă” indiferent față de potențialul creator al „elementelor marginale nereprezentative.”

Deconstrucția postmodernă a tensiunii oprimate dintre centru și periferie se află în acord cu efectul anihilant și globalizant al statisticilor care operează, în termenii lui Stephen Spender, într-o „lume prozaică”: „o lume a tradițiilor diluate, aproape lipsită de ritual, de ceremonie și simboluri care să aibă mai mult decât un rol ornamental în comunitate. Este o lume în care invențiile, statisticile, informația, politica, publicitatea și modurile abstracte de raportare la toate acestea sunt cu greu digerate și controlate” (20).

În lucrarea sa dedicată explorării conceptelor de tabu și maculare (*Purity and Danger: An Analysis of the Concepts of Pollution and Taboo*) apărută la Londra în 1966, Mary Douglas, specialistă în antropologie și teoria culturii, afirmă că, pentru a putea înțelege un sistem, trebuie să analizăm mai întâi elementele marginale ale acestuia, întrucât sistemele de clasificare se bazează pe mecanismele de excludere iar „ordonarea presupune respingerea elementelor necorespunzătoare”.

Prin aplicarea acestei idei la analiza culturală putem trage concluzia că subiectul periferic joacă un rol crucial în înțelegerea întregului ansamblu. În mod

similar, elementele de alteritate excluse și conținuturile marginale respinse participă la crearea centrului.

O ilustrare perfectă a acestui fenomen desfășurat în spațiul circumscris postmodernismului este procesul descris de Perry Miller prin care Studiile Americane au luat ființă pe malurile fluviului Congo. America este percepută în integralitatea sa doar de la distanță: plenitudinea se revelează dintr-un spațiu gol. Miller reușește să distingă existența unei identități monolitice americane doar atunci când rămâne „singur cu America”, pentru a o cita pe Amy Kaplan (1993:3). Astfel, semnificația Americii se articulează printr-un joc alternativ între vid/absențe și plenitudine/prezențe.

Această pendulare între plus și minus este discutată în eseuul lui Amy Kaplan *Left Alone with America: The Absence of Empire in the Study of American Culture (Singur cu America: Absența Imperiului în Studiul Culturii Americane)*. Ea observă că Perry Miller transformă semnificația Americii într-un domeniu de studiu și construiește narațiunea istoriei americane prin opoziție cu și din interiorul opoziției cu „nenaratul/nenarabilul” (10) context african. Astfel, o Meta-Narațiune se articulează prin transformarea altei narațiuni într-un spațiu alb. Africa, spațiul gol, reprimat, „nenaratul/nenarabilul”, joacă rolul unui vid în care Miller impune un set de „teme rivale”, spațiul care generează și totodată lansează o provocare către „coerența proiectului viitoarelor Studii Americane (Kaplan 1993:19). Astfel, domeniul acestei discipline presupune un *locus* care adăpostește germinarea și distrugerea. S-a dezvoltat dintr-un nucleu de contradicții ce anunța natura sa ambivalentă, contradictorie, indeterminată și imanentă – așa cum observă Ihab Hassan.

Neîncrederea față de Meta-Narațiuni pe care Lyotard o găsește definitorie pentru postmodernism reprezintă o preocupare omniprezentă a cercetătorilor care explorează domeniul Studiilor Americane transformate” (Kerber, 1989:23). În opinia Lindei Kerber, „americani au Meta-Narațiuni care trebuiesc destabilizate” (25). „Narațiunile” despre America și epopeele naționale exemplare cu caracter universalizant se exclud reciproc. Delegitimizarea Marilor Narațiuni, în paralel cu subminarea autorității acestora – gesturi fundamentale postmoderniste – reprezintă forme particulare de decanonizare, după cum notează tot Ihab Hassan.

Începând cu anii șaiszeci, decanonizarea s-a manifestat foarte pregnant în cultura americană, manifestându-se în toate formele posibile: crearea unei noi istorii literare a Statelor Unite; extinderea și pluralizarea canonului; integrarea și sintetizarea multiculturalismului în domeniul americanisticii (Mario T. Garcia); revizuirea programelor academice (Ihab Hassan); elaborarea de cursuri interdisciplinare (William Newell); inițierea unor curente subversive.

Postmodernismul re-examinează și pune sub semnul întrebării conceptul de Meta-Narațiune, fapt care a reprezentat un câștig pentru domeniul Studiilor Culturale Americane. Postmodernismul propune o nouă perspectivă cu privire la modul în care discursurile identitare eurocentrice dominante reduc la tăcere diferența și eterogenitatea pentru a asigura relații hegemonice. Prin abordarea temelor referitoare la „alteritatea degradată și marginalitatea inferioară” (West, 1993:393), postmodernismul oferă noi modalități de interpretare a sensului diferenței.

De pildă, autoarele feministe afro-americane sunt angajate în efortul de a resemantiza strategiile rezistenței și solidarității. Așa cum notează Barbara Christian, ele doresc să-și „definească și să-și exprime integralitatea, refuzând să se lase descrise de alții” (231). Scriitoare precum Audre Lord, June Jordan, bell hooks și Hazel Carby inițiază un protest virulent împotriva culturii eurocentrice dominante din America prin încercarea de a elabora instrumente teoretice cu care să inițieze un atac împotriva unui „Celălalt opriment”. Grăitoare în acest sens este opinia lui Hazel Carby care notează că „procesul marginalizării în sine joacă un rol cheie în constituirea culturii dominante. Prima etapă, de o importanță majoră, este aceea de a recunoaște categoria culturală și politică a *albului*. Pare evident, dar, în practică, atribuirea unei dimensiuni rasiale ordinii noastre sociale este recunoscută exclusiv în relație cu atașarea unor etichete rasiale celorlalți” (39). Aceste scriitoare reliefează faptul că etnicitatea este un construct social, cultural și istoric. Granițele etnice și rasiale trasate de discursul modernist au fost dinamitate.

În consecință, noțiunea de „alteritate” ca spațiu al obiectificării și marginalizării a fost supusă unei critici acide, ceea ce a condus la o reevaluare a identității și la descoperirea de noi atribute ale acesteia – anume fluiditatea, multiplicitatea, flexibilitatea. bell hooks discută acest fenomen în termeni foarte elocvenți: „Identitatea este menționată ca o etapă a unui proces prin care se construiește o subiectivitate neagră radicală. Reflecțiile critice recente asupra noțiunii statice de identitate neagră impun o transformare a percepției noastre despre cine putem fi continuând să fim negri. Asimilarea, imitarea sau preluarea rolului de *celălalt* exotic și rebel nu sunt și n-au fost niciodată singurele variante pe care le avem la îndemână” (20).

Continua dislocare a centrului de către periferie și presiunea susținută pe care o exercită centrul asupra marginii în cadrul procesului de făurire a unei identități „americane” sunt descrise de Trinh Minh-ha într-un eseu care pune sub semnul întrebării Marile Narațiuni. Autoarea discută problema jocului perpetuu prin care centrul și marginea fac un continuu schimb de locuri între ele și definește identitatea ca pe o repetitivă îndepărtare de centru care se preschimbă el însuși în circumferință. Ea se întreabă, de asemenea, dacă ar fi posibil să identificăm cu precizie poziția liniei de demarcație care separă interiorul de exterior, având în vedere faptul că cele două spații se întrepătrund:

Centrul însuși este periferic (...). Oriunde ar merge, i se cere să prezinte un act de identitate. Vocea _____ căreia dintre tabere trebuie să fie ea? Care este locul ei (din punct de vedere politic și economic)?

Loialitatea ei în ce direcție trebuie să se îndrepte (în ceea ce privește sexualitatea, etnicitatea și _____ profesia)? Ca o exponentă a unei minorități, eu ... Ca americană de origine asiatică, eu ... _____ Ca regizoare de culoare, eu ... Ca feminista ... și ca ... eu ... Nu sunt străină, dar, totuși, nu _____ aparțin acestui loc (87).

Subiectul occidental, omiscient și rațional, pe care bell hooks îl definește drept „celălalt opriment”, își exercită autoritatea intelectuală pe care și-o arogă singur asupra unui „celălalt dominat de emoții și guvernat de intuiție” (Trinh Minh-ha 205).

bell hooks subliniază aceași idee, afirmând că „identitatea neagră este asociată automat cu experiența concretă, viscerală, fără nicio legătură cu gândirea abstractă” (102). Trinh Minh-ha percepe cu o luciditate dureroasă tendința

arogantului Subiect Occidental de a-și asigura dominația științifică asupra unei margini docile, iar Patricia J. Williams mărturisește cât de indezirabilă este „ambiguitatea rasei sale” (28) și își descrie statutul rasial ca fiind doar un simplu construct social, „nimic mai mult decât un semn gol” (71). Autoarea simte că ea însăși, un adevărat câmp de luptă pe care se confruntă sensuri contradictorii, se află în pericol de a se pierde: identitatea sa de persoană de culoare este un construct, o mască ce i-a fost impusă de societate. Ea ajunge la această tulburătoare înțelegere „datorită unei senzații de mișcare și vâjâitului constant al manipulării” (129). Ambiguitatea rasială este în mod indirect pusă în antiteză cu simpla plenitudine a unei autentice identități americane.

Sintagma „un american autentic” este simultan deplasată și marcată de o dublă ironie într-o epocă postmodernă. Mai întâi, întrebarea „ce este un american?” a fost lansată încă de pe vremea lui Crevecoeur. Eticheta de „autentic” asociată unui construct mitic și ideologic îi augmentează caracterul neverosimil. Această îmbinare lexicală poate fi citită prin raportare la definiția formulată de Baudrillard în *Simulacres et Simulations*: „Realul este creat din unități miniaturizate, din matrice, din depozite ale memoriei și din modele de comandă și poate fi reprodus ad infinitum. Nu mai este necesar ca realul să fie rațional, întrucât nu mai este măsurat prin raportare la un model ideal sau negativ. Este exclusiv ceva operațional”.

Realul a fost înlocuit prin simulacre din care dispare orice opoziție binară sau confruntare. Se dizolvă astfel separarea artificială dintre american și non-american. Acest dialog și schimb perpetuu între modele are un corespondent în discursul Studiilor Americane, acesta din urmă fiind configurat printr-o continuă re poziționare și renegociere semantică.

Referințe bibliografice

- Bercovitch, Sacvan. *The Rites of Assent: Transformations in the Symbolic Construction of America*. New York: Routledge, 1993.
- Berkhofer, Jr., Robert F. “A New Context for a New American Studies?” *American Quarterly* 41(4), 1989, pp 588–613.
- Buză, Alecu Iulia. “Teaching Romanian to Foreign Students – Online and Social Integration Perspectives.” *The Challenges of Multicultural Representation*. Edited by Iulian Boldea and Sigmirean Cornel, Arhipelag XXI Press, 2024, pp 25-32.
- Carby, Hazel. “The Canon: Civil War and Reconstruction.” *Michigan Quarterly Review* 28(1), 1989, pp 26–51.
- Christian, Barbara. *Black Feminist Criticism*. New York: Pergamon, 1985.
- During, Simon. *The Cultural Studies Reader*. New York: Routledge, 1993.
- Foucault, Michel. *Cuvintele și lucrurile*. Traducere: Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu. București: Univers, 1996.
- - - . *Arheologia Cunoașterii*. Traducere: Bogdan Ghiu. București: Univers. 1999.
- Herman, David J. “Modernism vs. Postmodernism: Towards an Analytic Distinction.” *Poetics Today* 12(1), 1991, pp 55–86.
- hooks, bell. “The Politics of Radical Black Subjectivity.” *Yearning. Race, Gender and Cultural Politics*. New York: Routledge, 2015.
- Kaplan, Amy (1993), “Left Alone with America: The Absence of Empire in the Study of American Culture.” *Cultures of United States Imperialism*. Edited by Amy Kaplan and Donald Pease. Durham, NC: Duke University Press, pp 3–21.

- Kellner, Douglas. *Media Culture: Cultural Studies, Identity and Politics between the Modern and the Postmodern*. London: Routledge, 1995.
- Kerber, Linda. "Diversity and Transformation of American Studies." *American Quarterly* 41(3), 1989, pp 15–37.
- Kermode, Frank. *The Sense of an Ending: Studies in the Theory of Fiction*. Oxford: Oxford University Press, 1967.
- Lipsitz, George. "Listening to Learn and Learning to Listen: Popular Culture, Cultural Theory and American Studies." *Locating American Studies: The Evolution of a Discipline*. Edited by Lucy Maddox. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 1993, pp 310–334.
- McRobbie, Angela. *Postmodernism and Popular Culture*. London: Routledge, 1994.
- Spender, Stephen. *The Creative Element: A Study of Vision, Despair, and Orthodoxy among Some Modern Writers*. London: H. Hamilton, 1953.
- Trinh, T. Minh-ha. *When the Moon Waxes Red: Representation, Gender and Cultural Politics*. New York: Routledge, 1991.
- West, Cornel. "Black Culture and Postmodernism." *A Postmodern Reader*. Edited by Joseph Natoli and Linda Hutcheon. Albany, NY: State University of New York Press, 1993, pp 390–398.
- Williams, Patricia J. *The Alchemy of Race and Rights*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1991.